

lære at kende, nemlig Principerne i deres bestemte Anvendelse paa vore Forhold. Men det er en egen Sag at udtale Principer for Folke-Represæntanterne, naar vedkommende Minister, der skal udtale dem, ikke først har forhandlet om disse Principer og faaet dem vedtagne af sine Collegaer i Ministeriet og Hans Majestæt Kongen; endelig kommer der en Ting til, som virkelig paalægger en vis Forsigtighed i denne Henseende. At udtale almindelige Principer, der skulle lægges til Grund for tilkommende Reformer, er en meget betænkelig Sag med Hensyn til den Administration, der dog maa finde Sted mellem det Dieblik, hvori Principet udtales og det Dieblik, hvori den endelige Lovgivning bringes istand. De Principer, som saaledes blive udtalte, og som, hvad den ærede Rigsdagsmand, der stillede Forspørgselen, selv har sagt, ikke kunde blive fuldstændig drøftet og endnu mindre finde nogen Afgjørelse, ere i Mellemtiden udsatte for en Fortolkning og en Anvendelse, der meget ofte kan træde forstyrrende i veien for den Bestyrelse, der indtil videre maa finde Sted efter den gjældende Lovgivning. Jeg vil blot antyde, at der var et Pastorat i Landet, hvor det antoges, at al Skoletvang ved Grundloven var ophævet, og man uden videre handlede derefter. Jeg maa forøvrigt, naar der er antydet, at den hele Skolesag har været saa alvorligt discuteret i længere Tid, at den er rykket sin Afgjørelse betydelig nærmere vrd Dannelsen af en almindelig Mening derom, dog sige, at der vistnok er fremkommet en almindelig Mening, om at Skolevæsenet trænger til Reformer; men ingenlunde i nogen synderlig Grad om, i hvilken Retning denne Reform skal gaae. Der har været discuteret en Mængde Punkter, og det er tildeels characteristisk for denne Discussion, at den er sprungen fra det ene Punkt til det andet, men altid er kommen tilbage til eet Punkt, der har sin store Betydning, men som dog neppe bør betegnes som det principale. Da denne Discussion naturligvis meest førtes af Medlemmer af Skolelærerstanden, saa er den idelig kommen tilbage til denne Stands Stilling, til den hele Ubehagelighed, der hviler paa den. Jeg vil ingenlunde gaae undvigende tilværks, og jeg skal

derfor heller ikke ved disse Banfælgeligheder, jeg har fremhævet, søge at komme derhen, at jeg aldeles ikke indlader mig videre paa Sagen, og kort siger, at Principerne skulle komme, naar Lovudkastet kommer. Jeg vil kun forvare mig, at jeg ikke kan udtale færdige Principer, og jeg vil nedlægge en Protest imod, at der udenfor Huset gives de Uttringer, som jeg kan lade falde, en for stor Betydning og navnlig en Virkning, der staaer i Modstrid med den Lovgivning, der indtil videre gjælder. Jeg vil derfor fremsætte, hvad jeg endnu har at tilføie, ikke som Principer, der skulle gennemføres, men som Punkter, hvorpaa Opmarksomheden har været og er henledet, saa at man kan være forvisset om, at Skole-reform=Spørgsmaalet vil blive behandlet, saavidt jeg har dermed at gjøre, temmelig alsidigt og frit. Det gjælder at frembringe en Lovgivning, hvori, som jeg før antydede, Statens Ret til at drage Omsoarg for de enkelte Statsborgeres Oplysning og Dannelse bringes i Harmoni med Individernes og Familiernes Frihed. Det gjælder dernæst om at frembringe en Lovgivning, der passer til vor hele Folkcharacter, til vore locale og climatiske Forhold, til vor hele offentlige og private Deconomie, og det gjælder endelig om at frembringe en Lovgivning, der imedens den gaaer ud paa en Reform, dog, hvad Midlerne til Reformens Gjennemførelse angaaer, ikke fjerner sig for langt fra det Bestaaende; thi hvis Nogen her har saa liden Respect for det Bestaaende, at han ikke vil have dette taget med i Beregning, saa maa jeg sige, at der i det Ringeste gives Noget som staaende og liggende, som vi ikke kunne fjerne og undvære, det er vore staaende Skolehuse og vore liggende Skolelodder, der ere overmaade væsentlige materielle Betingelser for Almueskolevæsenet paa Landet, og som har en meget stor bindende Betydning for hvad der i den nærmeste Fremtid kan skee. Det allerførste Spørgsmaal, der er at klare, bliver, paa hvilken Art og Retning af Oplysning og Dannelse Almueskolen skal gaae ud, og hvorledes Forholdet navnlig skal være mellem den religiøse Uddannelse og den øvrige almindelige Oplysning. Medens jeg for min Deel ingenlunde vil berøve Stolen dens religiøse-sædelige Charac-